שכיר בזמנו נשבע ונוטל. אם ביום שילא ממלאכתו תבעו נשבע שלא קיבל ונוטל שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין האמורים במסכת שבועות (דף מד:) שתקנו לו חכמים דשקלוה לשבועה מבעל הבית ושדיוה משכיר משום דבעל הבית טרוד בפועליו וכשכור שנתן לזה כשנתן לחבירו: (ב) **אכל.** בעלמא אפי' ביום זמנו נאמן לומר פרעתיך כבר ובשבועת היסת שהטילו חכמים על מי שאינו מודה במקצת: **וכתב ליה.** משכיר לשוכר שטרא שהשכירה לו לעשר שנים ולא נכתב בשטר זמן ולאחר זמן בא לפני ב"ד ואמר כבר פרע בה חמש שנים וזה אמר לא פרעתי אלא שלש: **מהימן.** בעל הבית דקרקע בחזקת בעליה עומדת על כל דבר ספק הבא לפניו: **תברא.** שובר: **דלא תחזוק בה.** דלא תימא לקוחה היא בידי ולא שתוכל לתבוע עשר שנים לעולם: **שואל אדם בטובו לעולם.** אם ראה אדם כלי לחבירו ואמר השאילני בטובו וא"ל הן שאול לו לעולם כל זמן שהוא רואי למלאכה דהאי בטובו משמע לן כל זמן שהוא (ג) טובו אפילו מחזירו חוזר ונוטלו כשילטרך: **והוא דקני מיניה.** דבעלים אבל לא קני [ב] מכי אהדריה כלתה קנייה דמשיכה ראשונה: **ומהדר ליה קניה.** וכשיפחות שלא יהא ראוי יחזיר לו שבריו דהא לאו במתנה יהביה אלא שאלה הואי [ג] ובטובו (ג) הוא והאי לאו טוב הוא: **פרדיסא.** סתמא: **רפיק ביה.** חד פרדיסא: **כל דבעי.** אפילו [ד] גדול כאנטוכיא: **ואי א"ל פרדיסי.** רפיק ביה כל פרדיסי דאית ליה ולא אמרינן תרי פרדיסי הוא דקאמר ליה דאפי' טובא נמי משמע: **אושלן.** השאילני: **גרגותא.** בתר מיס חייס להשקות שדות: **לא בני לה.** אם בא לנטותו ולומר עוד שאול לי לעולם זה מעכב עליו ואומר לא השאלתיך אלא אותו ולא כשנעשה אחר: **בני לה.** והרי היא שאולה לו עד שישקה כל שדותיו: **בי גרגותא.** אמר לו בלשון הזה השאילני בי גרגותא השאילני מקום לחפור בו בתר קאמר ליה: **וכרי ואזיל כמה גרגותי באורעיה.** אם לא ימצא כאן יחפור במקום אחר עד דמתרמי ליה מקום הראוי: **ולריך למיקני מיניה.** מעיקרא ואי לא קנה מיניה דיבורא בעלמא א"ל ומני למהדר ביה: **מתני' חייב להעמיד לו בית.** בימי שכירותו: **לא יעשנו קטן.** השוכר מעכב עליו אי אפשי בבית גדול ואי אפשי בבית קטן: **גמ' ואי דאמר ליה בית זה.** אני משכיר לך: **אודא ליה.** הלך לו מזלו גרם ואמאי חייב להעמיד לו בית: **ולטעמיך** ל"ג: **מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא.** שהוא חשוב ואגודא דנהרא הוא דמתני בהדיה שדרך בני אדם מקפידין בכך אבל אדם ארכו ורחבו לא אתני בהדיה: **קמ"ל.** דאכולה מילתא אתני:

הדרן עלך השואל

המקבל. או בחריסות למחצה ולשלש ולרביע או בחכירות בכך וכך כורים לשנה: **לחרוש אחריו.** אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שבו וימותו ולא יחזרו ויצמחו לכשתזרע: בזמורות

(א) [לקמן קיא.] שבועות מה:, (ב) ל"ל טוב ואפילו. יעב"ץ ועי' רש"ש.

הגהות הב"ח

(א) במשנה למרוס אחריה ימרוס: (ב) רש"י ד"ה שכיר וד"ה אבל הל"א: (ג) ד"ה ומהדר וכו' ובטובו הואי ואמי: (ד) תוס' ד"ה נקיטת וכו' דבהכי נמי מיירי הכא ועוד: (ה) ד"ה פרדיסי וכו' ועוד י"ל. נ"ב וברש המוכר [אמ] הבית דמו המוס פירוש זה: (ו) תוס' ד"ה המקבל וכו' ובגמרא דקאמר האי אמר בעינא דתיתבן:

הגהות הגר"א

[א] גב' תחזוק. נ"ב גירסת ר"ח אחזיק עלך. בעל העיטור ועי' בתוס' (ולשון שני פר"ח כו'): [ב] רש"י ד"ה והוא דקני. מכי כו'. נ"ב וריב"ף ורמב"ם מפרשים אפי' לא אהדריה ועי' רא"ש והגא"ש: [ג] שם ד"ה ומהדר. ובטובו כו'. נ"ב ר"ל שאינו יכול לתקנו: [ד] שם ד"ה כל דבעי אפי' כו'. נ"ב ורמב"ם פי' אפי' אינו שלו:

(ו) שכיר בזמנו נשבע ונוטל שכיר הוא דרמז רבנן שבועה עליה [ב]משום דבעל הבית טרוד בפועליו אבל [ג]הכא שוכר מהימן בשבועה אמר רבא אמר רב נחמן [ד]האי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא וא"ל נקיטת חמש שנין מהימן א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא וא"ל פרעתיך פלגא ה"נ דמהימן א"ל הכי השתא התם שטר לגובייני קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה א"נ מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא [א] תחזק עליה אמר רב נחמן [ה]שואל אדם בטובו לעולם אמר רב מרי ברה דבת שמואל [ו]והוא דקני מיניה אמר רב מרי בריה דרב אשי [ז]ומהדר ליה קתיה אמר רבא [ח]האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה אמר רב פפא [ט]האי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרגותא ונפלה לא בני לה גרגותא ונפלה בני לה בי גרגותא כרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מיניה: **מתני'** [י]המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו גדול גדול לא יעשנו קטן אחד לא יעשנו שנים שנים לא יעשנו אחד לא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם: **גמ'** היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל [יא]אזל ליה אי דאמר ליה בית סתם אחד [יב]אמאי לא יעשנו שנים קטן אמאי לא יעשנו גדול אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני משכיר לך מדת ארכו כך וכך אי הכי מאי למימרא אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה [יג]בית כזה אני משכיר לך ואכתי מאי למימרא [יד]לא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ"ל:

הדרן עלך השואל

המקבל שדה מחבירו [טו]מקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש (טז) אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה [יז]כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות

נקיטת חמש שנין. פר"ח לשון אחד וכן בקונטרס שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר ביד השוכר ואומר משכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופריך בשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא א"ל האי דכתבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק פירוש עיקר השטר נכתב בשבילי שלא תאמר לקוח הוא בידי ואין השטר בידך אלא כדי שלא אכחש לך חשבון השנים כמה היו מכל מקום עיקר השטר בשבילי נכתב שע"י כן יש קול שבמשכנתא הוא אזלא אע"פ שהשטר בידך ולשון שני פר"ח וזה לשונו יש אומרים שכתוב בשטר בזמן כך וכך שכרתי חלקו של פלוני עשר שנים בק' דינרים י' דינרים בכל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואמר למשכיר נקיטת שכירות חמש שנין כו' ואסיקנא דהשוכר נאמן ובשבועה ומסתברא כי האי פירושא בתראה עכ"ל ולשון זה נראה עיקר חדא דבנאמנות השוכר האומר שפרע השכירות מיירי נמי לעיל מייה בסמוך ומשמע דבהכי נמי מיירי (ד) ועוד דהשתא ניחא טפי מה שאמר במסקנא שלא נעשה השטר לגוביינא אלא כדי שלא יחזיק השוכר דלפי זה השטר ישנו ביד המשכיר: **שואל אדם בטובו.** בערוך בערך שואל מפרש בטובו בטובה שמחזיק השואל להמשאיל יכול השואל להשתמש לעולם בכליו של משאיל ואין נראה: **פרדיסי** רפיק ביה כל פרדיסי דאית ליה. וא"ת דאמר ברישא המוכר את הבית (ב"ב דף פא: ושם ד"ה ארעתא) ארעתא תרתי משמע ואין לומר דהתם נמי אי אמר ארעאי הוה משמע כולהו כמו פרדיסי דהא אמר התם בסוף פרק (דף סט:) דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ותו לא וי"ל דהיינו דוקא גבי מכר דאין לנו לומר שמכר כל קרקעותיו אלא הפחות אבל בשאלה אינו מקפיד דמשאיל לכל ארכו (ט) ועוד י"ל דהתם יש לוקח על התחתונה שהמוכר מוחזק והכא יש המשאיל על התחתונה שהשואל מוחזק וכ"ת לא מקרי שואל מוחזק כיון שסופו להחזיר ואין נשאר בידו כדאמר לעיל קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפי' בסוף החדש לא דמי דדוקא קרקע שאין יכול להנניע לשמטו מיד בעלה אזלינן בתר חזקה קמא אבל במטלטלין אזלינן בתר מאן דתופס השתא היכא דליכא חזקת קרקע כנגדה:

הדרן עלך השואל

המקבל. בתבן ובקש. אותו שנקלן עם השבולת קרוי תבן והנשאר בארץ קרוי קש שקורין אישטובל"א כדכתיב (בראשית כד) גם תבן גם מספוא רב עמנו (שמות ה) לקושש קש לתבן שהיו מלקטים בשדות הקש הנשאר שם תחת התבן כי התבן כבר הוליכוהו הבעלים אים לביתו וכן אמרינן בפרק שואל (שבת דף קנ:) בשלמא קש משכחת לה במחובר אלא תבן במחובר היכי משכחת לה ובגמרא דקאמר (ו) בעינא דתיתבן ארעאי הוה ליה למימר דתתקש אלא משום שרגילות הוא לעשות אשפה מן התבן ולזבל השדה ולהכי קאמר דתיתבן כלומר שיהא הקש במקום הזבל העושין מן התבן והא דקאמר נמי בעינא תיבנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל במוריגים ומתרבך נקרא הכל תבן: [וע"ע תוספות שבת לו: ד"ה כירה]:

ואזל

קב א ב מיי' פ"א מהל' שכירות הל' ו סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סי' פו סעיף ב וסעיף ג [וסי' עח סעי' ג]:

קג ג מיי' שם פ"ז הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שח סעיף ג:

קד ד מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ב:

קה ה ו ז מיי' פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג לאוין נב טוש"ע ח"מ סי' שמא סעיף ו:

קו ח מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ז:

קז ט מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף מ:

קח י כ ל מ מיי' פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף י:

נ [מיי שם הל' ו טוש"ע ח"מ סי' שיד סעי' ג בהג"ה]:

א ס מיי' שם פ"ח הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שכ סעיף ד:

ב ע מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ב: